

Podstawowe prawa i wolności człowieka

Wykład 9:

**Ochrona Praw Człowieka
w systemie ONZ i UE**

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Szczególne znaczenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka

- ❖ Została uchwalona przez całą niemal społeczność międzynarodową
- ❖ Jest pierwszym dokumentem międzynarodowym, który zawiera kompleksowy katalog praw człowieka
- ❖ Jest wynikiem kompromisu między różnymi filozoficznymi koncepcjami praw człowieka
- ❖ Akcentuje (w czym widać wpływ koncepcji prawnonaturalnych) podstawowe znaczenie „przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków wspólnoty ludzkiej„

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

16 XII 1966

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturowych

Weszły w życie po ratyfikacji 1976 r.

Polska ratyfikowała w 1977 r.

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Katalog praw objętych Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych obejmuje

- prawo do życia (art. 6, uzupełniony zakazem kary śmierci przez Drugi Protokół)
- zakaz tortur lub okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego karania czy traktowania (art. 7)
- zakaz niewolnictwa, poddaństwa i pracy przymusowej (art. 8)
- prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (art. 9),
- zasady traktowania więźniów (art. 10),
- zakaz więzienia za długi (art. 11),
- prawo do swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania (art. 12),
- zasady wydalania cudzoziemców (art. 13),
- prawo do sądu i zasady procesowe (art. 14),
- zasady odpowiedzialności karnej (art. 15),

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

- prawo do podmiotowości prawnej (art. 16),
- nienaruszalność życia prywatnego, rodzinnego, mieszkania i korespondencji oraz czci i dobrego imienia (art. 17),
- wolność myśli, sumienia i wyznania (art. 18),
- wolność słowa (art. 19),
- zakaz propagandy wojennej, nienawiści narodowej, rasowej i religijnej (art. 20),
- wolność zgromadzeń (art. 21),
- wolność stowarzyszeń, w tym związków zawodowych (art. 22),
- prawo do zawarcia małżeństwa i ochrona rodziny (art. 23),
- prawo dziecka do ochrony, nazwiska i obywatelstwa (art. 24),
- prawo do udziału w życiu publicznym i demokratycznych wyborów (art. 25),
- równość wobec prawa i prawo do jednakowej ochrony prawnej (art. 26),
- prawa osób należących do mniejszości etnicznych, religijnych lub językowych do własnej kultury, religii i języka (art. 27).

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Mechanizm kontrolny Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych zapewnia **Komitet Praw Człowieka** (18 członków)

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych wymienia następujące prawa:

- prawo do pracy (art. 6),
- prawo do sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy, w tym godziwego wynagrodzenia i wypoczynku (art. 7),
- prawa związków zawodowych i ich członków (art. 8),
- prawo do zabezpieczenia społecznego, włączając ubezpieczenie społeczne (art. 9),
- opieka nad rodziną, dziećmi i młodzieżą (art. 10),
- prawo do odpowiedniego poziomu życia (art. 11),
- prawo do korzystania z najwyższego osiągalnego poziomu ochrony zdrowia (art. 12),
- prawo do nauki (art. 13 i 14), prawo do kultury (art. 15).

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Mechanizm kontrolny Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych zapewnia (w mniejszym stopniu) **Komitet Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych** (18 ekspertów)

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Inne dokumenty ONZ:

- Konwencja Przeciwko Torturom oraz Innemu Okrutnemu, Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu czy Karaniu z 1984 r. (ratyfikowaną przez Polskę w 1989 r.)
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r. (ratyfikowaną przez Polskę w 1991 r.).

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Urząd Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Praw Człowieka:

- Organ powołany w 1993 r.
- Do jego zadań należy ogólnie określona „promocja i ochrona wszystkich praw człowieka”.

Ochrona Praw Człowieka w systemie Rady Europy

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej
(Nicea, 2000; Traktat Lizboński, podpisany
2007, wszedł w życie 1 grudnia 2009)

Ochrona Praw Człowieka w systemie Rady Europy

- ❖ Europejska Konwencja Praw Człowieka (4 XI 1950)
- ❖ Europejski Trybunał Praw Człowieka
- ❖ Europejska Karta Społeczna (16 X 1961)
- ❖ „Nowa” Europejska Karta Społeczna (3 V 1996)
- ❖ Europejska Konwencja o Zapobieganiu Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (26 XI 1987)

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

Prawa człowieka w wewnętrznym porządku prawnym

- Konstytucja
- Rzecznik Praw Obywatelskich (ombudsman)
- Trybunał Konstytucyjny

Ochrona Praw Człowieka w systemie ONZ

- ❖ Próby ideologizacji praw człowieka